

СОЦІАЛЬНА ПСИХОЛОГІЯ; ПСИХОЛОГІЯ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ

УДК 159.9.072.43

DOI <https://doi.org/10.32838/2709-3093/2021.4/03>

Дончев Ф.А.

Житомирський державний університет імені Івана Франка

ОСОБЛИВОСТІ Я-КОНЦЕПЦІЇ ТРАНСГУМАНІСТІВ, ЯКІ ВЖИВАЮТЬ ПСИХОДЕЛІЧНІ ЗАСОБИ

У статті представлено результати теоретичного та емпіричного дослідження проблеми Я-концепції в контексті трансгуманістів, які вживають психоделічні засоби. Головний аспект Я-концепції трансгуманістів, які вживають такі засоби, розуміється як складний і багатовимірний конструкт, що включає набір особистісних компонент. Розглядаються результати досліджень про особливості Я-концепції трансгуманістів, схильних до вживання таких засобів. Я-концепція розуміється як система усвідомлених і стійких уявлень індивіда про себе. Її диференціювання відбувається крізь призму цінностей суб'єкта, а також смисложиттєвих орієнтацій. В емпіричному дослідженні взяли участь 100 респондентів: 50 осіб експериментальної та 50 осіб контрольної групи. Виявлені відмінності як у системі цінностей, так і в системі смисложиттєвих орієнтацій. Визначено особливості поведінки трансгуманістів, які вживають психоделічні засоби. У дослідженні описано різні профілі Я-концепції та подано їх порівняння. Виявлено вплив зловживання психоделічними засобами на структуру Я-концепції. Ієрархія системи ціннісних орієнтацій респондентів експериментальної групи змінюється таким чином, що на перший план виходять цінності, які в тій чи іншій мірі зумовлені потягом до препаратів і пов'язаними з цим потягом цілями, завданнями, інтересами і засобами задоволення потреби в зміні свідомості. За результатами, отриманими в ході дослідження, можна дійти висновку стосовно того, що існують наочні відмінності в Я-концепції трансгуманістів, які схильні до вживання психоделічних засобів, і здорових людей. Відповідно до цього групова ієрархія цінностей у разі зловживання таким набором препаратів може характеризуватись явною орієнтацією на нижчі рівні загальної ціннісної системи суб'єкта, зниженням мотиваційного компонента діяльності, вітальні потреби виходять на перший план. Аналіз уявлень про реалізованість тих чи інших життєвих цінностей свідчить про некритичність їхнього самосприймання: зокрема, досліджувані схильні вважати себе здоровими, вільними у виборі життєвої стратегії, відповідальними, чесними, чуйними, акуратними та охайними. Також у респондентів експериментальної групи спостерігається високий рівень стресу і тривожності, що виявляється в напруженості, почутті страху, тривоги і хвилювання. Їхня поведінка характеризується суб'єктивними переживаннями, занепокоєнням і нервозністю.

Ключові слова: психоделічні засоби, Я-концепція, трансгуманісти, ціннісні орієнтації, компоненти Я-концепції.

Постановка проблеми. Сьогодні вживання психоделічних засобів є одним з атрибутів самопрезентації для тих прошарків населення, які ідентифікують себе як творчих, креативних, прогресивних особистостей. Доступність окремих психоделічних засобів (мескалін, псилоцибін, ЛСД) у поєднанні з психологічною напруженістю та неорганізованістю дозвілля сприяють зростанню популярності цих препаратів та їх вживанню серед населення. Варто зазначити, що під категорією «психоделічні препарати» відповідно до норм FDA розуміються ті препарати, які викли-

кають зміну психічного стану, проте не викликають залежності.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Ієрархія системи ціннісних орієнтацій змінюється таким чином, що на перший план виходять цінності, які зумовлені потягом до препаратів і пов'язаними з цим цілями, завданнями, інтересами і засобами задоволення потреби в зміні свідомості [6]. Теоретико-методологічною основою дослідження стали принципи детермінізму, принцип єдності свідомості та діяльності, принцип розвитку, а також теоретичні поло-

ження, сформульовані в працях Б.Г. Ананьєва, Р. Бернса, Б.С. Братуся, Б.В. Зейгарник, І.С. Кона, Ч. Кулі, О.М. Леонтєва, Дж. Міда, А.А. Портнова, С.Л. Рубінштейна, В.В. Столина, Е. Еріксона. Інструментальною базою дослідження стали такі психодіагностичні методики: «Тест смисложиттєвих орієнтацій» Д.О. Леонтєва, «Методика вивчення ціннісних орієнтацій» М. Рокича, колірний тест М. Люшера в інтерпретації Г.А. Амінева, психографічний тест В.Г. Леонтєва. У ході психодіагностичного дослідження для виявлення домінуючої спрямованості ціннісних орієнтацій використовувалася «Методика вивчення ціннісних орієнтацій» М. Рокича [5].

Постановка завдання. Метою дослідження є вивчення Я-концепції людей, котрі схильні до зловживання психоделічними препаратами, а саме ціннісно-сміслових орієнтацій і мотиваційної сфери. Ми припускаємо, що існують відмінності в Я-концепції трансгуманістів, які зловживають цими препаратами, та пересічними людьми, які не вживають ці препарати. Відмінності простежуються в мотиваційній сфері, а також у системах ціннісно-змістових орієнтацій. Феномен Я-концепції остаточно не вивчений і потребує уточнень. Існують об'єктивні підстави вважати, що порушення самосвідомості та самооцінки є одним із центральних місць у структурі особистісних порушень людей, які зловживають психоделічними препаратами. Свочасне виявлення порушень Я-концепції таких людей дозволить провести їх корекцію, що допоможе вирішити інтрапсихічні конфлікти і створить сприятливе підґрунтя для тривалої ремісії.

Виклад основного матеріалу дослідження. Пристрасть до психоделічних препаратів впливає на ціннісні орієнтації, мотиваційну структуру, систему взаємовідносин з оточуючими, позицію і статус у великих і малих соціальних групах та на інші соціально-психологічні характеристики, що визначають спосіб життя особистості в суспільстві. В осіб, які довгостроково приймають психоделічні препарати, змінюється як система ціннісних орієнтацій, так і загальна спрямованість особистості. Зміни відбуваються в матеріальній, економічній, правовій, моральній, етичній, духовній, політичній та інших системах цінностей.

У разі зловживання психоделічними засобами відбуваються помітні порушення в самооцінці, яка є одним із найважливіших компонентів системи Я-концепції особистості. Самооцінка трансгуманістів, які схильні до вживання психоделічних препаратів, страждає втратою пластичності,

гнучкості, адаптивності; вона нерідко неадекватно завищується або знижується, при цьому нормативні критерії високої самооцінки перебільшено ігноруються, і замість них виступають ті критерії, які панують у згаданих вище асоціальних групах, орієнтованих на зловживання психоделічними препаратами. Часто неадекватно підвищується рівень домагань, розвивається маніпулятивна поведінка, має місце зниження здатності перебудувати свої відносини у зв'язку з реальними обставинами, що змінюються, й узгодити особисті претензії до змінених, нерідко значно знижених можливостей. Слід наголосити, що неадекватна самооцінка в осіб, які зловживають психоделічними препаратами, важко піддається психологічній корекції [1], особливо в стадії ремісії, коли суб'єкт після перенесених загострень потрапляє у звичайне соціальне середовище (на роботу, в родину). Тоді відзначаються такі розлади, як псевдоаутичність, замкнутість, труднощі відновлення тісних контактів із тими соціальними групами, в яких особа перебувала раніше.

У разі зловживання психоделічними препаратами спотворюється весь життєвий шлях особистості. Особливо часто це спостерігається в тих випадках, коли згубна звичка глибоко вкоренилася і лікувально-профілактичні заходи не призводять до тривалої перерви між рецидивами. Порушення спрямованості особистості в разі зловживання препаратами тим більше небезпечні, що саме ця характеристика особи, як відомо, є системоутворювальним фактором для всієї структури особистості.

Проблема доступності психоделічних препаратів та їх популяризація серед неформальних субкультур і креативних груп, кількість яких зростає і далі, роблять натепер цю проблему особливо актуальною.

Практична значимість роботи полягає в тому, що сформульовані висновки можуть бути використані для вирішення практичних завдань у галузі загальної та клінічної (медичної) психології. Інформація, представлена в цій статті, може виявитися цікавою, пізнавальною і корисною для студентів, психологів і лікарів.

У дослідженні взяло участь 50 трансгуманістів у віці 18–60 років, які протягом останнього року стабільно вживають психоделічні препарати та які перебували чи знаходяться на лікуванні в наркологічному диспансері. Серед них 25 чоловіків і 25 жінок. Контрольну вибірку склали 50 осіб віком 18–60 років (25 чоловіків і 25 жінок), які не вважають себе трансгуманістами і не вживають психоделічні препарати.

Для перевірки значущості отриманих результатів ми застосували критерій χ^2 – Пірсона. Отримані результати дозволяють говорити про зміну ціннісної ієрархії у трансгуманістів, що зловживали психоделічними препаратами: $\text{Chi-Square} = 38,35$ $\text{df} = 17$, $p < ,001$. Це свідчить про те, що відмінності між розподілами ознак у контрольній та експериментальній групах статистично значущі на 0,1% рівні достовірності.

Інтерпретуючи отримані результати, слід зазначити, що у пересічних людей основними цінностями-цілями є здоров'я, наявність хороших і вірних друзів, свобода, впевненість у собі й любов; а цінності-засоби, які вони використовують для досягнення цих цілей, – вихованість, чесність, самоконтроль, тверда воля і життєрадісність. Це свідчить про те, що найбільшою цінністю для них є їхні потреби та інтереси. Для них важливо бути здоровими (як фізично, так і психічно), мати улюблене заняття, розвиватися: постійно працювати над собою, вдосконалюватися, мати хороших і вірних друзів, духовну і фізичну близькість із партнером. Також для них важлива впевненість у собі, тобто внутрішня гармонія, свобода від внутрішніх протиріч, сумнівів. Вибрані інструментальні цінності вказують на те, що для контрольної групи важливі хороші манери, щирість, самодисципліна, стриманість, почуття гумору, вміння настояти на своєму, не відступати перед труднощами.

У трансгуманістів, які зловживають психоделічними препаратами, основними цінностями-цілями є здоров'я, цікава робота, наявність хороших і вірних друзів, любов і щасливе сімейне життя, а цінності-засоби, які вони використовують для досягнення цілей – це акуратність, вихованість, чесність, відповідальність і старанність. Отримані дані вказують на те, що для таких трансгуманістів здоров'я має найбільш важливу цінність. Також для них важлива наявність цікавої роботи, любові, їм необхідна духовна і фізична близькість, емоційна підтримка. Для них важлива наявність друзів, вони потребують суспільства, бажають бути значущими. Для таких людей важливі акуратність, вміння утримувати речі в порядку, хороші манери, щирість, вміння тримати своє слово.

Цінності пізнання, творчості, краси природи і мистецтва, щастя інших і розваги займають в ієрархії здорових людей останні місця. Це свідчить про те, що в середньому по вибірці не є домінуючою потреба у творчій діяльності і приємне, необтяжливе проведення часу. Вони толерантно

ставляться до власних недоліків і недоліків інших. Найменш важливими цінностями трансгуманістів із такою залежністю є краса природи і мистецтва, пізнання, розваги, щастя інших і творчість.

Це може вказувати на те, що для респондентів не так важлива повнота та емоційна насиченість життя, можливість розширення своєї освіти, кругозору, загальної культури, інтелектуального розвитку. За явного зниження значущості цих вищих термінальних цінностей-цілей трансгуманісти, пристрасні до психоделічних препаратів, одночасно декларують значущість акуратності, вихованості, чесності й старанності, тобто соціально схвалюваних інструментальних цінностей. Важливим є те, що для них не такі важливі чуйність, раціоналізм, широта поглядів. Вони не можуть зрозуміти чужу точку зору, поважати інші смаки, звичаї, звички. Їм не так важливо діяти самостійно, рішуче, настояти на своєму і не відступати перед труднощами.

Середньогрупова ієрархія цінностей у разі хронічного зловживання психоделічними препаратами характеризується явною орієнтацією на конкретні життєві цінності, зниженням мотиваційного компонента діяльності, вітальні потреби виходять на перший план. Аналіз уявлень про реалізованість тих чи інших життєвих цінностей свідчить про некритичність їхнього самосприйняття. Зокрема, досліджувані схильні вважати себе здоровими, вільними у виборі життєвої стратегії, відповідальними, чесними, чуйними, акуратними та охайними. Таким чином, можна говорити про характерне «зниження», тобто про зворотній розвиток ціннісної сфери особистості в разі зловживання психоделічними препаратами, що проявляється у формуванні орієнтації на нижчі рівні ціннісної системи. Таке «зниження» аналогічно описаному Б.С. Братусем поступового «сповзання» від вище розташованого до нижче розташованого ступеня смислової сфери, від «просоціального» до «вузько-групоцентричного» і далі до «вузько-егоцентричного» рівня системи особистісних смислів [3]. Смісложиттєві орієнтації нами було досліджено за допомогою методики «Тест смісложиттєвих орієнтацій» Д.О. Леонтьєва [5]. Наочно отримані результати представлені на рис. 1.

Виявлено достовірні відмінності в групах за шкалами «цілі в житті» ($t_{\text{емп}} = 7,5$; $p \leq 0,01$), «процес життя» ($t_{\text{емп}} = 8,9$; $p \leq 0,01$), «результативність життя» ($t_{\text{емп}} = 4,8$; $p \leq 0,01$), «локус контролю – я» ($t_{\text{емп}} = 7,6$; $p \leq 0,01$), «локус контролю – життя» ($t_{\text{емп}} = 4,5$; $p \leq 0,01$).

За результатами дослідження виявлено, що більшість трансгуманістів, які зловживають психоделічними засобами, вирізняються незадоволеністю прожитою частиною життя, а також і зрозумілою незадоволеністю своїм життям у цей час. Однак при цьому вони характеризуються браком осмислених цілей щодо його зміни в майбутньому. Це пов'язано з невірою у власну спроможність контролювати події свого життя і з переконаністю в безглуздість свідомого контролю над ним (шкали «локус контролю – я» і «локус контролю – життя»). Для визначення емоційного та мотиваційного стану респондентів, рівня їхньої активності, цілеспрямованості, домінуючих потреб та установок нами використаний колірний тест М. Люшера [2]. Отримані результати відображено в табл. 1.

Низький рівень гетерономності у респондентів контрольної групи свідчить про вираженість їхньої автономності, активності, ініціативності,

прагнення до успіху, домінування, самоствердження особистості. Отримані високі показники цього коефіцієнта у трансгуманістів, що зловживають препаратами, вказують на пасивність, схильність до залежного положення від оточуючих, спонтанності поведінки, сензитивності.

Ці особливості проявляються в підвищеній чутливості до подій, що відбуваються з ними. Такі люди мають підвищену тривожність, страх різноманітних випробувань. Їм властиві боязкість, уразливість, схильність до тривалого переживання минулих або майбутніх подій, почуття власної недостатності, занижений рівень домагань.

Також контрольна та експериментальна групи розрізняються за показником концентричності. У пересічних респондентів був відзначений низький рівень концентричності, який виказує ексцентричність суб'єкта. Іншими словами, це зацікавленість оточенням як об'єктом впливу або джерелом

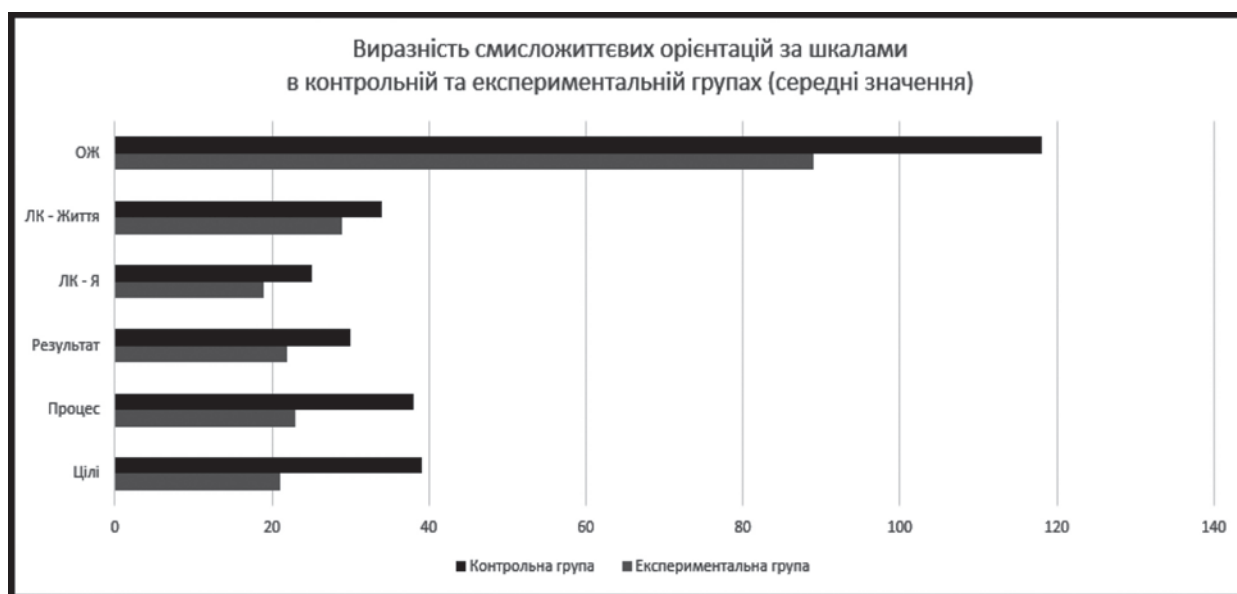

Рис. 1. Виразність смисложиттєвих орієнтацій за шкалами в контрольній та експериментальній групах (середні значення)

Таблиця 1

Показники тесту Люшера в контрольній та експериментальній групах

Коефіцієнти	Контрольна група	Експериментальна група	T-критерій	Зона значимості
Гетерономність	-0,7	0,4	3,1	$p \leq 0,01$
Концентричність	-0,1	0,5	2,8	$p \leq 0,01$
Баланс особистісних властивостей	1,2	2,7	3,4	$p \leq 0,01$
Баланс автономний	4	3	1,7	$p \leq 0,05$
Працездатність	18	18	0,4	$p \leq 0,05$
Стресовий стан	10	17	2,1	$p \leq 0,05$
Тривожність	17	41	3,4	$p \leq 0,01$

отримання допомоги. В осіб із пристрасною до психоделічних препаратів отримано високі значення цього показника.

Це свідчить про те, що випробовувані концентричні й зосереджені лише на своїх проблемах. Ці відмінності у прояві концентричності в контрольній та експериментальній групах статистично достовірні. Отримане емпіричне значення $t_{\text{емп}} = 2,8$ знаходиться в зоні значущості ($p \leq 0,01$).

Високі значення показників шкали «баланс автономний» отримано в обох групах випробовуваних, але у пересічних показники вище, ніж у контрольній групі. Це свідчить про те, що у таких людей спостерігається домінування тону симпатичної нервової системи, катаболічних обмінних процесів, тобто мобілізація всіх функцій і підготовка до активного захисту або втечі в ситуаціях небезпеки. Як у контрольній, так і в експериментальній групах отримано високий рівень працездатності. Це говорить про те, що ці люди вмюють швидко включитися в роботу і виконувати її якнайкраще. У них активна життєва позиція, вони відповідально беруться за доручену справу.

Але слід зазначити, що для підтримки високої працездатності важлива наявність вольових якостей, цілеспрямованості, мотивації, а вказані характеристики в контрольній групі нижчі, ніж у здорових респондентів.

Отримано високі показники за шкалою «стресовий стан» в експериментальній групі. Це свідчить про те, що випробовувані перебувають у психічній напрузі, в ситуації стресу, не відчувають безпеки. Вони не здатні постійно підтримувати взаємини в бажаному стані, а також небажані обмеження з боку оточуючих. Можна припустити, що цьому сприяє проходження лікування в наркологічному диспансері. У контрольній групі показники за цією шкалою перебувають у межах норми. Отримане емпіричне значення $t_{\text{емп}} = 2,1$ знаходиться в зоні невизначеності ($p \leq 0,05$).

У респондентів експериментальної групи спостерігається високий рівень тривожності, що виражається в напруженості, почутті страху, тривоги та хвилювання. Їхня поведінка характеризується суб'єктивними переживаннями, занепокоєнням і нервозністю, яка може виникати у відповідь на стресову ситуацію. Такі досліджувані схильні сприймати загрозу своїй самооцінці та реагувати напруженим станом тривоги.

Середній рівень тривожності відзначений у контрольній групі. Це свідчить про природні особливості активної діяльності здорових людей.

Таким чином, ми можемо стверджувати, що виявлено достовірні відмінності за цією шкалою.

Отримане емпіричне значення $t_{\text{емп}} = 3,4$ знаходиться в зоні значущості ($p \leq 0,01$). Також для вимірювання мотивації нами використаний психографічний тест, розроблений В.Г. Леонтьєвим [4]. Мотиви, спрямовані на здоров'я, роботу, сім'ю і досягнення успіху, в контрольній групі є стійкими. Більшість прагнень до цих параметрів прийшло зі сфери низької активності та спрямовано у сферу високої активності. Прагнення до досягнення успіху динамічне і має тенденцію розвитку. Прагнення до роботи перебуває в потенційному стані, тобто виявляється в недостатній активності в реалізації свого прагнення до діяльності.

В експериментальній групі в більш сприятливому становищі знаходиться прагнення до одужання. Зі споглядального, досить пасивного це прагнення поступово перетворюється в активне, дієве. Воно ще не перетворилося на таке, а існує як щойно намічена тенденція. Дещо по-іншому характеризується мотивація до роботи. Прагнення до цього мотиву прийшло зі сфери високої активності, але воно спрямовано до початку вихідної точки.

Цікаві мотиваційні характеристики виражені експериментальною групою в психографічному тесті щодо досягнення успіху. Прагнення до цього показника прийшло зі споглядальної сфери. Мотивація проявляється у вигляді бажання, але вона пасивна. У респондентів експериментальної групи є потенціал до роботи, але він не розвивається, оскільки випробовувані вважають, що досить продуктивно працюють. Прагнення до сім'ї перебуває у просторі падіння рівня мотивації, її розпаду. Мотивація щодо сім'ї має малу дієвість, активність. Виявлено достовірні відмінності в мотиваційній сфері в контрольній та експериментальній групах за силою ($t_{\text{емп}} = 3,9$; $p \leq 0,01$) і стійкістю ($t_{\text{емп}} = 3,5$; $p \leq 0,01$) мотивації. Відмінності, отримані за рівнем спонукання мотивації ($t_{\text{емп}} = 2,3$; $p \leq 0,05$), перебувають у зоні невизначеності.

За результатами дослідження встановлено, що трансгуманісти, які постійно вживають психоделічні препарати, мають зміни в ціннісно-смысловій і мотиваційній сферах. Мотивація таких трансгуманістів слабка, нестійка, пасивна, має малу дієвість та активність. Результати дослідження смисложиттєвих орієнтацій показали, що трансгуманісти з прихильністю до вживання психоделічних препаратів відрізняються явною незадоволеністю прожитою частиною життя, а також закономірною незадоволеністю своїм життям у цей час. Однак

при цьому вони характеризуються браком осмислених цілей щодо його зміни в майбутньому.

Висновки. На підставі проведеного дослідження можна зробити висновок про те, що існують відмінності в Я-концепції трансгуманістів, які вживають психоделічні засоби, і здорових людей, а саме: групова ієрархія цінностей у разі зловживання препаратами характеризується явною орієнтацією на нижчі рівні ціннісної системи, зниженням мотиваційного компонента діяльності, вітальні потреби виходять на перший план. Аналіз уявлень про реалізованість тих чи інших життєвих цінностей свідчить про некритичність

їхнього самосприйняття. Зокрема, досліджувані схильні вважати себе здоровими, вільними у виборі життєвої стратегії, відповідальними, чесними, чуйними, акуратними й охайними тощо. Також у респондентів експериментальної групи спостерігається високий рівень стресу і тривожності, що виражається в напруженості, почутті страху, тривоги і хвилювання. Їхня поведінка характеризується суб'єктивними переживаннями, занепокоєнням та нервозністю.

Це дослідження не є остаточним та відкриває нові можливості для більш поглибленого вивчення специфіки Я-концепції.

Список літератури:

1. Александровский Ю.А. Пограничные психические расстройства. Москва : Просвещение, 2007. 251 с.
2. Аминев Г.А. Инструкция и интерпретация восьмицветового теста на основе математической обработки. *Математические методы инженерной психологии*. 2010. № 3. С. 19–24.
3. Братусь Б.С. Психологический анализ изменений личности при злоупотреблении сильнодействующими препаратами. Москва : Изд-во МГУ, 2009. 547 с.
4. Леонтьев В.Г. Мотивация и психологические механизмы ее формирования. Новосибирск : Новосиб. полиграфкомбинат, 2002. 264 с.
5. Леонтьев Д.А. Тест смысло-жизненных ориентаций. Москва : Просвещение, 2006. 145 с.
6. Паюшина М.Н. Проявление психологических особенностей личности юношества в результате длительности употребления наркотических веществ. *Социальная политика и социология*. 2006. № 3. С. 72–78.

Donchev F.A. PECULIARITIES OF THE SELF-CONCEPT OF TRANSHUMANISTS WHICH USE PSYCHODELIC DRUGS

The article presents the results of a theoretical and empirical study of the problem of self-concept in the context of transhumanists who use psychedelic drugs. The main aspect of the self-concept of transhumanists who use such means is understood as a complex and multidimensional construct that includes a set of personality components. The results of research on the features of the self-concept of transhumanists who are inclined to use such means are considered. Self-concept is understood as a system of conscious and stable representations of the individual about himself. Its differentiation occurs through the prism of the subject's values, as well as semantic life orientations. The empirical study involved 100 respondents: 50 experimental and 50 control groups. The revealed differences both in the value system and in the system of semantic life orientations. The features of the behavior of transhumanists who use psychedelic drugs have been determined. The study describes the different self-concept profiles and compares them. The influence of abuse of psychedelic drugs on the structure of the self-concept is revealed. The hierarchy of the system of value orientations of the respondents in the experimental group changes in such a way that the values that are, to one degree or another, conditioned by the desire to take medications and the goals, tasks, interests and means of satisfying the need for a change in consciousness associated with these aspirations, come to the fore. According to the results obtained in the course of the study, one can approach the statement of the conclusion that there are clear differences in the self-concept of transhumanists, who are prone to using psychedelic drugs, and healthy people. In accordance with this, the group hierarchy of values in the abuse of such a set of drugs, respectively, can be characterized by a clear orientation towards lower levels of the subject's general value system, a decrease in the motivational component of activity, and vital needs come to the fore. An analysis of ideas about the reliability of certain life values testifies to the uncritically of their self-perception – for example, the subjects are inclined to consider themselves healthy, free in choosing a life strategy, responsible, honest, responsive, neat and tidy. Also, the respondents of the experimental group have a high level of stress and anxiety, which is expressed in tension, feelings of fear, anxiety and excitement. Their behavior is characterized by subjective feelings, anxiety and nervousness.

Key words: *psychedelic drugs, self-concept, transhumanists, value orientations, components of self-concept.*